

3.2 OCHRANA LIDSKÝCH PRÁV A OMBUDSMAN

OCHRANA LIDSKÝCH PRÁV V ČR

Začleněním ČR do evropských orgánů a institucí a se sbližováním českého a evropského práva je tato problematika **stále aktuálnější**.

Lidská práva jsou práva **fyzických osob a jednotlivců a rovněž práva národnostních menšin** a jsou považována za práva **individuální** nikoliv kolektivní. (Rezoluce OSN z roku 1992)

Jejich **přehled** je uveden **v ústavě**. Dodržování má zajišťovat stát prostřednictvím opatření a orgánů státu. Ochrana lidských práv je jedním z **hlavních cílů OSN**. Dodržováním závazků vyplývajících z mezinárodních dohod a dokumentů sleduje nevládní organizace **Mezinárodní helsinská federace pro lidská práva**, ve které je sdruženo 30 národních členů. Závazky však mají bohužel a pouze **sílu morální a politickou**, nikoliv však právní.

Základním pramenem lidských práv je **Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod č. 209/1992**, sděl. FMZV Sdělení MZV č. 243/1998 Sb.

O uzavření mezinárodní smlouvy. Protokol č. 11 k Úmluvě a dalších cca 170 mezinárodních smluv, z nichž je většina publikována ve Sbírce zákonů.

OCHRANA LIDSKÝCH PRÁV V ČR

Provádějí ji nezávislé **obecné soudy a jsou pod ochranou Ústavního soudu**.

Ústavní stížnost může podat FO, PO, politická strana a politické hnutí do 60 dnů od skutečnosti. **Podavatel musí být zastoupen advokátem**.

Není mimořádným opravným prostředkem tedy 4. instancí soudu, **není ani žalobou** ve veřejném zájmu, **řeší pouze stížnosti** z porušení ústavního nebo mezinárodního práva ÚS může zrušit normu v rozporu s právním řádem **ex nunc** (od teď...) / **ne zpětně**.

OMBUDSMAN

Veřejný ochránce práv

Po zkušenostech z evropských zemí byl u nás zaveden tento institut zákonem 349/1999 Sb. **s účinností od 29. 2. 2000**.

Je volen PS na 6 let a maximálně **dvě volební období po sobě**. Podmínkou je **věk min. 40 let**. Volí ho a je odpovědný PS a každoročně **zveřejňuje zprávu** o své činnosti.

V roce 2020 končí mandát Mgr. Anně Šabatové, Ph.D. a PS zvolí nového ombudsmana.

Předpokladem je **bezúhonnost, absolutní nezávislost, nestrannost**.

Pravomoc / ochrana osob před jednáním či nekonáním úřadu, ochrana na rovné zacházení a před diskriminací. Může vstupovat, šetřit, nahlížet do spisů, žádat informace, stanoviska, důkazy.

Působnost / orgány a instituce státní správy, azylová zařízení, ústavy, věznice, zdravotnická zařízení, veřejné zdravotní pojišťovny, obce, rada pro rozhlasové vysílání apod.

Každá FO a PO má právo se obrátit s podnětem, který musí mít náležitosti podle § 11 a sám ombudsman může jednat **z vlastní iniciativy**.

V případě zjištění porušení navrhuje opatření / disciplinární řízení, stíhání pro TČ či přestupek, návrh na náhradu škody, zrušení předpisů apod.

Ochrana před diskriminací

Začlenění do EU si vyžádalo vznik **Antidiskriminačního zákona č. 198/2009 Sb.**, vychází z předpisů Evropského společenství a navazuje LZPS.

Přímá diskriminace / s někým je zacházeno méně příznivě z důvodu rasy, pohlaví apod.

Nepřímá diskriminace / na základě zdánlivého neutrálního postavení a kritéria je osoba znevýhodněna proti ostatním.

Zákon stanoví přípustné formy rozdílného zacházení (věk, praxe, odbornost, odchod do důchodu, těhotenství, kněžské povolání apod.)

Prostředkem ochrany proti diskriminaci je žaloba u soudu.

OCHRANA LIDSKÝCH PRÁV MEZINÁRODNÍ

Dodržování lidských práv kontroluje celá **řada institucí a orgánů**:

Výbor pro lidská práva / přijímá a projednává oznámení jednotlivců

Komise pro lidská práva / zabývá se stížnostmi jedinců a skupin

Výbor OSN pro odstranění rasové diskriminace

Evropská komise pro lidská práva / projednává stížnosti na porušení Úmluvy ze strany smluvního státu. Když je stížnost uznána, předává ji ESLP.

Evropský soud pro lidská práva (ESLP) / jediný a nejvyšší vykladatel Úmluvy pro 40 členských států Rady Evropy.

Mezinárodní organizace práce, sídlí v Ženevě, **pro ochranu odborových svobod a sociálních práv**

Mezinárodní úřad práce

Výbor pro odborové svobody

Vyšetřovací a smírčí komise pro odborové svobody

Výbor pro hospodářská, sociální a kulturní práva

Výbor pro práva dítěte

Výbor pro odstranění diskriminace žen

Výbor proti mučení

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)

Komisař Spojených národů pro lidská práva

Ministerstvo zahraničí USA – sleduje oblast práv a každoročně vypracovává kongresu zprávu o dodržování lidských práv v jednotlivých zemích

Zejména porušování práv v bývalé Jugoslávii vyvolalo rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN ke zřízení **Mezinárodního soudu se sídlem v Haagu (1993)**, před kterým se zodpovídají osoby obviněné ze zločinů proti lidskosti (Milošević, Mladič apod.)